

MIRCEA ELIADE

Ultimele trei săptămâni de viață

Faptul că în majoritatea lucrărilor științifice (*Mitul reintegrării*-1942, *Tratat de istoria religiilor*, *Mitul eternei reînțarceri*-1949, *Aspecte ale mitului*-1963, *De la Zalmoxis la Genghis-Han*-1970, *Istoria credințelor și ideilor religioase* –1976-1978) și în operele literare în care Mircea Eliade abordează problematica de tip existențialist moartea apare ca temă fundamentală este un aspect îndeobște cunoscut. Mai puțin cunoscut este faptul cum omul Mircea Eliade și-a petrecut la Chicago ultimele zile din viață, care a fost atitudinea lui față de moarte în această perioadă.

Luni, 4 aprilie 1986

Mircea Eliade și-a petrecut seara acasă împreună cu Christinel, soția sa, Ioan Petru Culianu, unul dintre discipolii cei mai devotați și, totodată, unul dintre cei mai valoroși exegeți, și fiziciana Sanda Loga.

Savantul, care în ultimul timp citise foarte mult despre *Life after life*, le-a spus de mai multe ori că „*moartea este un semn de lumină*”, părănd a încerca să se convingă mai mult pe sine însuși decât pe ceilalți.

Duminică, 13 aprilie 1986

După prânz, a ieșit la plimbare însoțit de Ioan Petru Culianu. Îi plăcea foarte mult să admire peluzele americane și lărgimea străzilor: „*Aici poți respira, nu e înghesuit ca în Europa.*” Este același om din ultimii zece ani, „fremătând de curiozitate pentru orice, iradiind din toată ființa sa un amestec unic de bunătate, tensiune intelectuală, pace și seninătate; nu pare nici obosit, nici deprimat.”(I.P.Culianu, *Jurnal*). Îl roagă pe I.P.Culianu să-i procure nuvela *Lighea*, de Tomasi di Lampedusa.

Seara, împreună cu Christinel, I.P.Culianu și filosoful David Tracy, a fost invitat la cină de către Wendy O'Flaherty, celebră indianistă. Pentru prima dată în ultimele zile, durerile cauzate de artrită au încetat. Este optimist cu atât mai mult cu cât analizele medicale făcute în urmă cu vreo două săptămâni au fost perfecte. Îi promite lui I.P.Culianu că, de marți, 15 aprilie, va începe să-i dicteze o nuvelă, el nemaiputând să scrie din cauza artritei.

Luni, 14 aprilie 1986

În jurul orei 18, i-a cerut soției sale cartea lui Emil Cioran *Exercices d'admiration* și s-a așezat în fotoliul său preferat de catifea verzuie ca să citească. Zece minute mai târziu, stătea în fotoliu zâmbind nemișcat, cu cartea deschisă în brațe. Crezând că e vorba de o glumă, Christinel l-a strigat o dată, de două ori, fără răspuns. I-a alarmat imediat pe niște buni prieteni, pe profesorul Lacoque și soția sa, iar salvarea l-a transportat în nu mai mult de 20 de minute la Spitalul Universitar „Bernard Mitchell”, unde este internat la Intensive Care Unit (= secția de reanimare), în rezerva D 505. Suferise un atac de congestie cerebrală stângă. Partea dreaptă a corpului îi era paralizată.

Martți, 15 aprilie 1986

La ora 11.30, I.P.Culianu a ajuns la spital. Mircea Eliade ținea în mâna lui stângă mâna lui Christinel și îi zâmbea. Înțelegea perfect ce i se spunea, dar nu putea vorbi. Lângă rezervă se aflau deja profesorul Frank Gamwell (acesta a stat nu mai puțin de șapte ore în picioare, nemișcat, pe coridorul spitalului, fără a-și manifesta în niciun fel prezența, de teamă de a nu stingheri), David Tracy, Wendy O' Flaherty, Sanda Loga, iar puțin mai târziu au venit profesorul Jerry Brauer, profesorii Joseph Kitagawa și Eveline Kitagawa, Paul Ricoeur cu soția și mulți alții.

În tot acest timp, Mircea Eliade a fost alert, și-a potrivit ochelarii ca să-și recunoască vizitatorii, a zâmbit și mai ales i-a propus soției sale un joc, ultimul său gest înainte de a-și pierde definitiv cunoștința: i-a arătat verigheta, prinsă cu o sârmă verde ca să nu-i alunece de pe deget, i-a strâns afectuos mâna, a pus alături verigheta lui de a ei, a încercat să-i ducă mâna la buze, ca să i-o sărute....

În rezervă nu se varsă lacrimi. Christinel și le șterge afară, iar lângă soțul său rostește fără încetare încurajări. E hotărâtă să-l vegheze clipă de clipă, iar Mircea Eliade, deși incapabil s-o spună, pare decis să se refacă. Deocamdată pare în afara oricărei primejdii.

Profesorul Nathan Scott, un venerabil pastor anglican, fost coleg al lui Mircea Eliade, este anunțat de internarea acestuia și sfătuit să nu vină încă la Chicago. Mircea Eliade lăsase dispoziție ca el să-i administreze extrema onctiune (=să-l miruiască), ca semn de înfrățire între rase și religii.

Miercuri, 16 aprilie 1986

Starea lui Mircea Eliade părea uneori să se îmbunătățească atât de mult, încât toți aveau convingerea că se va însănătoși.

Joi, 17 aprilie 1986

La ora 7.30, Mircea Eliade a răspuns perfect examenului neurologic, dar mai târziu și-a pierdut coordonarea, dând semne de nervozitate. Ușor sedat, a dormit mult, dar seara nu mai era în forma dinainte. Doctorii explicaseră că o congestie produce întotdeauna edem cerebral; perioada cea mai dificilă pentru bolnav este retragerea edemului, care durează circa trei zile. Abia după aceea se poate constata amplexarea daunelor, vindecarea completă nefiind nicidecum exclusă.

Vineri, 18 aprilie 1986

Înainte de prânz, Christinel i-a citit lui Mircea Eliade din propriile lui nuvele, pe care el le recitise cu puține zile înainte și formulase, poate singura dată, o apreciere pozitivă asupra propriei opere, mai ales asupra nuvelei *Ivan*, în care este vorba despre o moarte asupra căreia există, cum însuși Mircea Eliade repetase de mai multe ori, „*evidențe mutual contradictorii*” (nu se știe dacă personajul – un elev TR în război – a murit sau nu).

La prânz, deși Mircea Eliade nu mai deschidea ochii, funcțiile inimii, vizibile pe ecranul monitorului, păreau să corespundă previziunilor optimiste ale medicilor.

După-amiază, analizele au adus dovada existenței unui cancer în curs de generalizare. Mircea Eliade a intrat în comă, iar moartea sa era o chestiune de zile, poate de ore.

În intervalele cât a rămas singură cu el, Christinel i-a vorbit, ascunzându-și cu greu durerea suflătoare. După spusele ei, Mircea Eliade a continuat să-i zâmbească dincolo de noaptea cunoștinței care l-a învăluit definitiv cu puțin înainte de prânz.

Spre seară, I. P. Culianu, rămas singur cu Mircea Eliade, a continuat să-i povestească nuvela *Lighea*. Mitologia ei, cu profesorul La Ciura îndrăgostit de sirena Lighea, supraviețuitoare a epocii elene, corespundea oarecum trecerii pe care Mircea Eliade se pregătea s-o facă.

Christinel a rămas toată noaptea și ziua următoare neclintită în rezerva D 505, mână în mână cu Mircea Eliade.

L-a vegheat și I. P. Culianu, năruit, sprijinindu-se de perete: „*Îmi fusese relativ ușor să fiu optimist, atâta timp cât exista speranță; acum totul căpăta o altă dimensiune, neașteptată: Mircea Eliade avea să dispară din orizontul ființelor certe. Numai gândul, răsărit la capătul acestei nopți, cum că ne aflăm în **parinirvana** avea să-mi aducă pace: era timpul când discipolii și prietenii adunați în întreaga lume aveau să soarbă ultimele picături de viață din trupul care până nu de mult adăpostise un Mare Suflet.*”

Sâmbătă, 19 aprilie 1986

După-amiază, sosește Nathan Scott de departe. În fața câtorva prieteni strânși lângă Christinel în rezervă îl miruiește și, cu voce tremurândă, rostește, secondat de David Tracy și de Frank Gamwell, rugăciuni pentru eliberarea sufletului.

Inima lui Mircea Eliade funcționează încă normal, de parcă ar vrea să le dea timp discipolilor savantului să vină; Charles Long, unul dintre primii săi elevi, Bruce Lincoln, colegul de clasă din 1975 al lui I. P. Culianu și unul dintre ultimii și cei mai dragi studenți ai lui Mircea Eliade, ajung la Chicago.

Telefonul din secția de reanimare sună din toate părțile lumii, încalcând încă o dată toate regulile spitalului.

Martți, 22 aprilie 1986

I. P. Culianu iese pentru a face câteva drumuri în interesul lui Christinel, care, de vineri, 18 aprilie, n-a părăsit nicio clipă spitalul. La întoarcere Wendy O'Flaherty îl cheamă înăuntru, în rezervă: **la orele 9.15** ale zilei de 22 aprilie, presiunea arterială a lui Mircea Eliade a căzut, dar această inimă formidabilă, nu numai mare, ci și rezistentă, încă mai pâlpaie. Wendy parcă ar fi știut că I. P. Culianu n-ar fi putut să-și ierte niciodată absența de lângă profesor în ultima clipă. Ea îi spune lui Culianu că Mircea Eliade a avut și această ultimă bunătate: i-a așteptat întoarcerea. Tot mai rare, **bătăile inimii se încheie la 9.40**. David Tracy și Frank Gamwell rostesc o ultimă rugăciune. *Parinirvâna* a luat sfârșit.

Miercuri, 23 aprilie 1986

Mircea Eliade a fost incinerat pe Woodlawn Avenue colț cu strada 67. Între două pasaje din *Înțelepciunea lui Isus Sirach* și *Apocalipsa lui Ioan*, David Tracy a citit o pagină din *Mitul veșnicei reînțoarceri*. Slujbe pentru odihna sufletului au fost rostite în toate bisericile ortodoxe din America.

Organizat din umbră de David Tracy, serviciul memorial care a avut loc în enorma Rockefeller Chapel din Hyde Park, campusul Universității din Chicago, a fost, după mărturia unui bătrân profesor, cea mai frumoasă slujbă la care asistase vreodată. În locul elogiilor, Saul Bellow, Paul Ricoeur, Wendy O'Flaherty și Ioan Petru Culianu au citit fragmente din opera lui Mircea Eliade în cele trei limbi în care a scris până la sfârșitul vieții: română, franceză și engleză. Charles Long a explicat esența Marii Veghi, care era nu numai efectul iradierii universale a celor peste cincizeci de cărți ale profesorului, ci și ale incredibilei sale bunătăți. Nathan Scott a încheiat cu o tânguire despre sufletul Celui Drept care se află în mâna Domnului.

Prof. Constantin MATEI
Școala Nr. 22 „Mircea Eliade”, Craiova